

ben és a polgáriban fejlődött ki legjobban a tanítási módszer, míg az egyetemen legtöbbször a felolvasásnál rekedt meg. Túl sok a tisztán „elmeképző” anyag, holott a formális célt hasznos ismeretekkel is el lehetne érni. A nevelő-nemzedékre mind e hibák kiküszöbölése körül fontos feladatok várnak, tisztázni kell magában a nemzeti politika pedagógiai értékeit.

Nagy József módszeres értekezleten elhangzott előadása: „*Magyar nyelvvédelem a középiskolában.*” Ez a kérdés más államokat is erősen foglalkoztat, a maguk nyelvének tisztasága őrizetében. Legfontosabb a tanároknak, még pedig minden szaktanárnak, példaadása. Ismerteti az egyes iskoláknak azt a munkáját, miképpen vonják be a tanulókat az aktív nyelvvédelem és nyelvtisztogatás munkájába, s még eddig talán meg nem valósított ilyen lehetőségekre mutat rá.

Dr. Aldobolyi Nagy Miklós az *egyke-gyermek iskolai helyzetével* foglalkozik. A tanulók nagyobb része egyke, vagy egytestvéres. Az egyke lelki rajzát tárja azután elénk.

Dr. Evva Gabriella a *középiskolai leánytanulók túlterheléséről* szól. Megállapítja, hogy a sokat hangoztatott túlterhelés nem egyedül az iskolai követelmények eredménye, hanem része van abban a családi nevelésnek is. A szülői hiúság csodagyereket akar korán nevelni a leánykából, amivel idegeit megrontja, munkára alkalmatlanná teszi. Része van az iskolának is a továbbhaladás lehetetlenné tételében, amikor az elemek kellő tudása nélkül engedí tovább a következő osztályba a gyermeket.

Dr. Lőrincz Jenő cikkének címe: „*Kiteljesedő középiskola, megszínésedett tanárság.*” A szegedi egyetem világhírű rektora 1940. november 11-iki megnyitóján elhangzott beszédében mutatott rá a középiskola kevés eredményére. A cikkíró elismeri, hogy vannak hibák, ezeknek azonban nem mindig a tanár az oka. Mert igen sok tanár van, aki valóban nevelő. De itt van mindjárt egy eredendő hibaforrás: nincs biztosítva rendkívül fontos hivatásához a teljes függetlenség, a nyugodt mindennap. Az iskola többet nyújt, mint a látszat mutatja, de sajnos, a külső hatások csakhamar lerontják az iskola nevelő munkáját. A középiskola a valóban szigorú szelekciót még ma sem oldhatta meg. A zsúfolt tanítási anyagba pedig a tanárságnak kevés beleszólása van. Azokat, akiket a rektor kiváló egyetemi hallgatónak minősített, szintén abból a középiskolából kerültek ki, mint az értékteleneknek minősítettek. Szükségesnek tartja, hogy jelentős emberek véleményüket hallassák, ez a középiskolának, ha a bajok forrásait keressük, hasznára fog válni.

A könyvismertetések között Somogyi József: A faj c. könyvéről olvassunk tárgyilagos és elismerő bírálatot. Dr. Nagy Géza pedig a szegedi fiú-gimnáziumok és polgári iskolák óvkönyveinek statisztikai adataiból készített egybevetést.

Nevelés cím alatt új köntösben, mint a Budapesti Tanítótestület hivatalos lapja jelent meg a Pedagógiai Szeminárium első száma. Lenkei István szerkesztésében. Ez a szeptemberben megjelent első szám a számkör-

bővítés egyes fokozatait mutatja be a népiskola I—IV. osztályaiban, tanítási tervek alakjában.

A 2. számban Jankovits Miklós dr. ismerteti *Fináczy Ernő* kiváló pedagógusunknak életét, műveit és méltatja meleg hangon tanári működését és hatását. 30 éves tanári munkája és főképen neveléstörténeti munkái Fináczy nevét halhatatlanná tették.

Kerekes István: „*Az ipar és a tanoncoktatás*“ cím alatt mutat rá e kérdés sok nehézségére és problémájára. Megállapítja, hogy bár a mult-hoz képest nagy haladás van, még mindig vannak megoldandó kérdések, hogy az ipari munkásság, a magyar kisiparos a fokozott nemzetgazdasági igényeknek meg tudjon felelni.

Bernáth István dr. „*A kriminálpedagógia jövő feladatairól*“ tájékoztatja a nevelőket. A fogyatékos gyermekek azon csoportjával foglalkozik, amelyet erkölcsi fogyatékosok jelzővel ismerünk, az elhagyott, erkölcsi veszélyeknek kitétt és az erkölcsi züllés útjára tévedt gyermekek és fiatalkorúak csoportjával. A gyermekvédelem inkább testi védelmet jelent ma, pedig a lelkiekkel is törődni kell, hogy a napjainkban elszaporodott bűncselekményeknek gátat vessünk. A bajnak két forrása van. Az egyik a gyermeket körülvevő környezet. Ha itt a hiba, a gyermeket megfelelő környezetbe kell áthelyezni. A másik az, amikor a gyermek már züllöttségénél fogva kerül a törvényekkel összeütközésbe. Az erkölcsi métely első okát a ponyvaregényekben látja, különösen a bárgyú jazz-dalok szövegében. A másik veszélyes mételyhíntó a mozi. A nemi étellel összefüggő erkölcstelenség is a felnőttektől indul ki. Romlott a családi élet is a multtal szemben, aminek oka a világnézeti zűrzavar, a vallástalanság. Sok bajt hoz a szociális nyomor is. Mindezek a tényezők hozzák létre a gyermekhibákat, melyeket a szerző I. az érzet és érzelem terén, II. a képzetek terén, III. az akarat és cselekvés terén részletesen felsorol, elkülönít és röviden jellemez. A szerző igéri, hogy majd alkalomadtán ismerteti a nehezen nevelhető gyermekek és fiatalkorúak jogi és társadalmi védelmét, valamint a gyermekbíróóság intézményét.

A Budapesti Tanítótestület pályázatán első díjat nyert Thuróczy Béla és Ormos János munkája: „*A népiskola felső tagozatának megvalósítása.*“ A kérdés bennünket is érdekel, de csak azért, mert igen gyakran hallhatjuk tanító-kartársainktól, sőt már tanítók által „felvilágosított“ szülőktől is, hogy a népiskola felső négy osztálya teljesen megfelel a polgári iskolának, úgy, hogy ez utóbbira tulajdonképpen nincs is szükség. Lássuk hát, hogyan vélekednek a józanul gondolkodó dijnnyertesek!

A székesfővárosban már tíz éve működik a nyolcosztályos népiskola, így kellő tapasztalattal rendelkeznek a tanulmány írói. A problémáknak két csoportját látják a fővárosban: az V. osztályét és a VII—VIII. osztályokét. Ugy látják, hogy vidéken, faluhelyen az V. osztály természetes folytatása az alsó négy osztálynak (ki fog később derülni, hogy ez is csak ott, ahol közép- vagy középfokú iskola nincsen). Itt folytatják tanulmányaikat a tehetősebb és kisebb tehetségű, a fegyelmezhető és fegyelmezhetetlen

gyermek (már kiválnak a tehetősebb szülők gyermekei, akik városi iskolába kerülnek, de nem népiskolába; ezt a szerzők ugyan nem mondják, de ez közismert tény). A fővárosban (és bizonyára így van ez minden több iskolával bíró városban) tudatlanság, rossz magaviselet, hanyagság hozza az V. osztályba a tanulókat. Így azután ezek szellemi színvonala nem éri el a III—IV. osztályokét sem. Hozzájuk jön a tanév első fele után a középfokú iskolákban bukott gyermekek serege. A szociális bajok is belejátszanak a dologba. Jó szellemi képességű gyermek csak akkor megy az V. osztályba, ha szülei mértéken felül szegények. Másrészt ezek a tanulók tehetőleg rendkívül gyöngék. Ezekhez a körülményekhez alkalmazkodnia kell a tanítónak is. Pedagógiai kívánalmakról nem lehet szó. Állandó fegyelmi ügyek zavarják a munkát, a számonkérés siralmasan fest. Jó, ha karácsonyig össze tudja hangolni osztályát a tanító. Ilyen helyeken tehát a szépen kikondolt tantervet megvalósítani nem lehet, legfeljebb falusi iskolákban. Ezért szükség volna az V. osztályba kevesebb anyagot venni fel, hogy az előző négy év anyagát lehessen biztos alappá fejleszteni. Ezek a körülmények kétes értékűvé teszik a VII—VIII. osztályok munkáját. Elhibázott gondolatnak ismerték fel azt, hogy *ezeknek az osztályoknak csak az előző anyag ismétlése a feladata.* (Ebből tehát következne, hogy a népiskola V—VI. osztályában már mindazt tanulják, amit a polgári iskola négy osztályában négy éven át, azok szerint, akik a két iskolafajt egyenjogúnak és egyenrangúnak látják.) Az V—VI. osztályok anyagának nagy része átteendő a VII—VIII. osztályokba. Mert így a VIII. osztályt végzett gyermek nem mehet a Budapesten gyakran megkövetelt képességvizsgáral.

A vidéknek készült Tanterv és Utasítás alapján mindenki elkészítette a maga bizonytalan tanmenetét. De ezt is nehézzé teszi egyes tárgyak értelmetlen elhanyagolása, vagy teljes kiejtése. Nagy nehézséget okoz az is, hogy a VII—VIII. osztályban *tankönyv már nincs.* Pedig a kívánalmak gyakran azonosak, vagy legalább is párhuzamosak a középfokú iskolák alsó négy osztályáéval. Kívánatosnak tartják, hogy a VIII. népiskolai osztályt végzett kivételes tehetségű tanulók esetleg különbözeti vizsga útján megszerezhessék a polgári iskola IV. osztályának bizonyítványát. Közölhetjük a magunk részéről, hogy ennek lehetőségét a közoktatásügyi kormányzat megadta. De ha a szerzők által felhozott nehézségekre gondolunk (eltérő tananyag, könyvtelenség, csökkent mértékű teljesítmény), akkor nemcsak azokból a tárgyakból kell a tanulók megfelelő képzettségéről vizsgálat útján bizonyosságot tenni és szerezni, amelyek nem tárgyai a nyolcosztályos népiskolának, hanem a többiből is. Véleményünk szerint a polgári iskola IV. osztályáról szóló bizonyítványt azért igyekszik majd megszerezni néhány tanuló, vagy hogy némely ipari és kereskedelmi foglalkozási ágban megkövetelt kívánalmaknak eleget tegyen, vagy tovább tanuljon kereskedelmi, illetve középiskolában. Hiányos tanulmányok alapján az ipari és kereskedelmi vállalatok csakhamar rábrednek a kisebb-értékűségekre, a közép- és szakiskolákban ugyancsak szomorú bukások fogják arra a késő tudatra ébreszteni a tanítványokat és szüleiket, hogy

fölvezették őket. Azt elérhetjük ezzel, hogy a polgári iskola színvonalát le fogják becsülni azok, akik azt csak ezek révén vélik megismerni, de ugródeszkának a polgári iskola nem fog beválni ebben a formában. A jogos kíváncsisággal szemben, hogy a tehetséges tanuló megszerezhesse a polgári iskola négy (nem *negyedik*) osztályáról szóló bizonyítványt, szembe kell helyeznünk nemcsak a magunk, hanem a nemzet érdekeinek kívánságát: minden tárgyra kiterjedő vizsgálat útján legyen ez elérhető!

Három tanítási tervszöveg szerepel még a gyakorlati részben.

Rövid kis beszámolót találunk még Pintér Vilmától ezen a címen: „*A testnevelés ügye a székesfőváros polgári leányiskolájában.*“

A folyóirat 3., novemberi számának központi témája az *osztályozás karácsonykor*. Külön tanulmányok foglalkoznak az egyes osztályok (I-től VIII-ig) osztályozási problémáival, melyik tantárgyban milyen kívánalmak felelnek meg a kitünő, a jeles, stb. osztályzatnak. A sok jóakarat, meleg szív mellett mindenki keresi az osztályozás objektív alapjait. Eredményvizsgáló lapokat csak a VII. osztály osztályozási szempontjait ismertető dolgozat említi.

Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny. A 4. számban Bernalák Kálmán búcsúztatja az elhunyt Pintér Jenőt, kiváló irodalomtörténetírónkat.

Külön ki kell emelnünk és főképen, de nem kizárólag, történelmet tanító kartársainknak figyelmébe ajánlanunk dr. Fenczik Jenő mély gondolatokban gazdag cikkét: „Nemzeti történelmünk tanítása és nemzetiségünk.“ Trianon után történelemtanár volt az úgynevezett Cseh-Szlovákiában. Tanított ez alatt az idő alatt konglomerátum cseh-szlovák- és négyféle ruszinak nevezett nemzetiségű tanulókat, de legtöbbször magyar fiúkat. Persze az utóbbiakat is cseh-szlovák keretek között, de igazi magyar szellemben. Rendkívül tanulságosak az erre az időre vonatkozó megállapításai. Ezek a nemzetiségek megpróbálták a maguk népiségének beiktatását a cseh történelemben. Mivel a cseh történelemmel semmi kapcsolatuk nem volt, ez a mult gyökértelennek bizonyult. Nem lehetett soha mással belső kapcsolatba hozni, mint a magyar nemzet történelmi fejlődésével. Pedig bebizonyult, hogy az ifjúság, bármelyik nemzetiséghez tartozott is, a jelent a multból kívánta felépíteni. Ha erre adatokat nem kapott az iskolában, igyekezett azt az iskolán kívül megszerezni. Nem áll meg azonban a cikk írója a mult tényeinek feltárásánál. Azt is keresi, ezeknek a tanulságoknak alapján hogyan kell megváltoztatni történelem-tanításunkat úgy, hogy minden nemzetiségünk ebben a hazában megkapja zárt magyarságunkon kívül az ő népiségét érdeklő és igaz történelmi adatokat is. Hogy félre ne értse valaki szavait, kijelenti, „*hogy Magyarországon a magam részéről nem ismerek más kultúrát, csak a magyar történelemtől formált magyar kultúrát.*“ Meggyőző azonban arról is bennünket, hogy „*a nemzetnevelés és nemzetiségi kérdés szempontjából a közdudatba jobban kell átvinni az együttélés és közös történelmi mult, fejlődés és kultúra kérdéseit.*“ Történelmi tankönyveink a nemzetiségekkel alig pár oldalon foglalkoznak. Pedig szerepük a nemzet törté-